

OTTHONUNK A NYELV Nemsokára kezdődik a tanév, mostani írásomban ehhez kapcsolódóan egy sokáig nem nagy figyelmet kapott, mára azonban akuttá vált kérdéssel foglalkozom: ez az oktatási terminológia, közelebbről az iskolák megnevezése.

OTTHONUNK A NYELV Nemsokára kezdődik a tanév, mostani írásomban ehhez kapcsolódóan egy sokáig nem nagy figyelmet kapott, mára azonban akuttá vált kérdéssel foglalkozom: ez az oktatási terminológia, közelebbről az iskolák megnevezése. Ennek most csak egy vetületét érintem, az újabban kialakuló túl hosszú megnevezéseket, amelyek alapvetően két okból keletkeznek: egyrészt költségkímélési céllal egyre több intézményt összevonnak (pl. óvodát és alapiskolát), másrészt sok iskola valamely híres személyiség nevét veszi fel. A köznévtől eltérően a tulajdonnév valakinek, valaminek a saját, külön neve, célja az adott személy, dolog azonosítása. Legtöbb esetben a név ugyan tartalmaz csoport- vagy kategóriajelölő elemet, pl. a Bartók Béla út kifejezésben ilyen az út, egy-egy tulajdonnévvel megnevezett dolog azonban több csoportba is beletartozhat, s ilyenkor kérdéses, hogy minden csoportra külön elemnek kell-e utalnia az adott megnevezésen belül. Mire gondolok? Az iskolanevek esetében megszokott, hogy a név tartalmazza az iskolatípus megnevezését, ez alapvető kategoriális jegy, ennek alapján tudjuk, mit nevez meg az adott szókapcsolat. A nem állami fenntartású iskolák esetében a névben szerepel még a cirkevní azaz egyházi jelző, a nem szlovák tannyelvű iskolák esetében pedig a tannyelv megjelölése is. Továbbá az óvodák esetében nem a tanítás, hanem a nevelés nyelvről beszélünk, ezért például ha egy intézményként működik egyházi fenntartású magyar óvoda és alapiskola (és még valamilyen személyiség nevét is felvette), akkor hivatalosan efféle neve van, pl.: Cirkevní materská škola a základná škola s výchovným a vyučovacím jazykom maïarským sv. Štefana (v X). Mivel ma már a tanintézmények nevét magyarul is fel kell tüntetni (a táblán, pecséten stb.), az iskola hivatalos szlovák neve mellé egy ugyancsak hosszú magyar név társul: Szent István Magyar Nevelési Nyelvű Egyházi Óvoda és Magyar Tannyelvű Egyházi Alapiskola. Ha a helynév is a hivatalos megnevezés része, akkor a név még egy taggal bővül. Az idézett példa fiktív, de az ehhez hasonló hosszú név nem ritkaság, főleg ha a fogyatékkal élő gyermekek számára szervezett speciális (régebbi nevükön: kiségitő) iskolákat is figyelembe vesszük. A hosszú megnevezést nehéz elhelyezni a táblán, de még nehezebb a bélyegzőn, azonkívül az előbeszédben nem használatos, gondot okoz a megjegyzése, s ezért idézéskor (pl. a sajtóban) nő a hibás említés veszélye. Mindezek miatt ajánlatos volna az ilyen neveket rövidíteni: nem okvetlenül kellene minden kategóriajelölő elemet tartalmaznia a névnek. Elsősorban is kihagyhatók volnának a tannyelv (tanítási nyelv), illetve a nevelési nyelv szavak, hiszen ez az információ impliciten benne van a magyar jelzőben. Sőt elvileg a magyar jelző is elhagyható volna, hiszen ha egy tanintézmény neve magyarul is feltüntethető, akkor logikus, hogy magyar tannyelvű (esetleg magyar osztályok is működnek benne). Az egyházi fenntartású intézmények esetében véleményem szerint a felekezetre utaló elem tartalmazná a releváns információt (pl. katolikus, református stb.), az egyházi jelző a kívülállónak nem sokat mond. Mindezek alapján a fenti névnek milyen variánsai képzelhetők el? A legegyszerűbb a Szent István Óvoda és Alapiskola, a fontosabb kategóriajegyeket tartalmazza, viszont még nem túl hosszú a Szent István Magyar Egyházi Óvoda és Iskola. A jelenlegi szlovákiai szabályozás a leíró, az említett kategoriális jegyeket tartalmazó megnevezéseket támogatja. Ez azonban – a szlovák név minden elemét tartalmazó magyar fordítás esetén – nehézkes, hosszú, bonyolult, vagyis nem praktikus. Ezért hasznos és célravezető volna, ha a fent elmondottak figyelembe vételével az érintett oktatási hatóságok és egyéb szervezetek kialakítanának egy egységes, egyszerűsített magyar nyelvű mintát. SZABÓMIHÁLY GIZELLA